

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

2 Nullius ecclesiae praesul fructus alienet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

iolent: sed in plerisque manuscriptis Gratiani exemplaribus, & Polycarpo, debent. Sic etiam Lupus in regula Monachorum ex Hieronymi scriptis collecta, c. de contemplatione, oratione, & lecturis; sacerdotes quoque pro omnibus orare debent, quorum elemosinas oblationesque recipiunt.

2 ¶ Ex officio suo] Hec absunt à plerisque, codicibus Gratiani, & epistola ipsa, & Polycarpo.

C. XIV. ¶ Minime auferantur à laicis oblationes altaribus, vel crucibus facta.

Item Calixtus Papa secundus 1.

Sanctorum a Patrum canonibus consona sancientes, oblationes de sacratissimo & reverentissimo altari beati Petri & Salvatoris, & sancta Mariæ rotundæ, aut aliis ecclesiarum altaribus sive crucibus, à laicis auferri penitus interdiximus, & sub distractione anathematis prohibemus: & ecclesias à laicis incastellari, aut in servitutem redigi auctoritate Apostolica prohibemus.

1 ¶ Secundus] Additum hoc est ex plerisque, vetustis. Neque vero primus esse potest, cujus tempore nondum Pantheon vocabatur templum sancta Mariæ rotundæ. Bonifacius enim fuit, qui tempore Phoca Imperatoris illud beata Mariæ, & omnibus sanctis dicavit.

C. XV. ¶ Ecclesiarum oblationes sub laicorum dominio non detineantur.

Item Damasus Papa.

Hanc b consuetudinem, quæ contra sanctam ecclesiam catholicam augeri, & videtur, omnino interdiximus, ut nullo modo unquam oblationes, quæ intra sanctam ecclesiam offeruntur, sub dominio laicorum detineantur: sed tantummodo sacerdotibus, qui quotidie Domino servire videntur, liceat comedere & bibere: quia in veteri testamento prohibuit d. Dominus panes sanctos comedere filiis Israël, nisi tantummodo Aaron, & filii ejus: qui panes longè erant ab istis panibus, qui nunc in sancta ecclesia offeruntur: quia illi sub umbra legis erant, qui verò modo, sub gratia Spiritus sancti, tota mundo Evangelico consensante, lucidiores esse videntur. Qua fronte, aut qua conscientia oblationes vultis accipere, qui vix valetis pro vobis, ne dum pro aliis, Deo preces offerre: quia pravum est, & contra Dominicum præceptum, & detrimētum animæ suæ, inferi, qui illud agere conatur, quod ei nulla ratione conceditur. Quia omnibus sanctis Patribus, nostrisque prioribus placuit hanc sanctionem fieri, & nos similiter in eisdem persistere volumus, ut nullus audeat irritum facere hoc, quod constitutum est, si in perpetuam damnationem noluerit persistere. Si quis verò contra hanc regulam nostram, & contra regulam sanctorum cecceviij. Patrum, qui in Nicæno concilio hoc constituerunt, temerarius præsumptor fuerit, & de cetero oblationes de sacris ecclesiis auferre molitus fuerit, sub anathematis vinculo sit colligatus, & condemnatus. Responderunt omnes, fiat, fiat.

Præmissi auctoritatibus, ecclesia omnibus rebus suis ad Episcopi ordinationem pertinere monstrantur, & tam ecclesia, quam oblationes, & facultates earum, à laicorum dispositione probantur esse immunes.

QVÆSTIO II.

Sed cum in Episcoporum potestate facultates ecclesie constituta esse dicantur, potestas dispensandi intelligenda est, non distrahendi, vel dilapidandi.

C. I. ¶ Res ecclesie aliquo modo Episcopi alienare non licet.

Unde in Agathensi concilio, c. 7.

legitur.

Castellas, vel mancipiola ecclesie, Episcopi (sicut præfata canon præcipit auctoritas), vel vasa mi-

a Poly. l. 3. tit. 9. b Poly. ibid. c al. rogere. d 1. Reg. 21.

nisterii, quasi commendata fidei præposito, integro ecclesie jure possideant, id est, neque vendere, neque per quoscunque contractus res, unde pauperes vivunt, alienare præsumant 1.

1 ¶ Præsumant] In aliquo melioribus Gratiani codicibus post hoc verbum sequitur 5. quod si necessitas, usque in finem (qui nunc habetur infra ead. ad finem Palæ hujusmodi) & si legit, quæ casum scripsit.

Codicis lib. 1. titulo de sacrosanctis ecclesiis, lege, [sanctum tenent.] Imp. Justinianus: [excepta videl. causa captivitat.]

C. II. ¶ De eodem.

Imp. Leo & Anthemius. A. A.

EA enim, quæ ad beatissimæ ecclesie jura pertinent, vel posthac fortè pervenerint, tanquam ipsam sacrosanctam, & religiosam ecclesiam, intacta convenit venerabiliter custodiri.

Constitutio nova.

Hoc b jus porrectum est: ad omnem venerabilem locum, omneque collegium, quod actio pia confirmat, ut nec res eorum pignorentur. Et hoc perpetuo servetur in his rebus immobilibus, quæ ab Imperiali domo prædictis locis applicantur. In cæteris eatenus excipiunt, si debitum urget: ¶ Præterea e, si habeat superflua vasa, cum debitis sit, nec aliunde solvere valet, ne quid immobile alienetur; vel distrahatur, ea gestis habitis coram eo, cujus est loci ordinatio, integra, vel aliis locis venerabilibus oblata dentur, vel constata caputbet ali vendantur. Qui autem hac accepit contra d. hanc observationem, iisdem pœnis subiaceat, quæ e in rebus immobilibus prodita sunt: si autem debitum ex mobilibus solvi non valet, primò res immobiles specialiter dentur pignori, quarum fructus creditor sibi reputet in sortem, quam in usuras, usque ad quartam centesimam. Quod si nolit creditor ita accipere, tunc ordinator domus apud eum, à quo ordinatur, habitis absque dispendio gestis, paret, (majore parte ibidem servitium consentiente) & debitum urgere si nec ex mobilibus solvi possit. Quo subsecuto, per viginti dies rem ecclesie venalem esse publicè notum sit, ut plus offerenti detur, pretio modis omnibus pro debito dando. Aliter enim res emptori non conceditur, & hoc infirmiter, nihil esse factum in ea res ad damnum divinæ domus. Emptore verò non invento, res æstimata distracta creditor detur in solum, addita in pretio univèrsæ æstimationis decima parte, & antecedente consensu ordinatores & majoris partis ibidem servitium. Sit tamen ea res mediocri inter ceteras, inspecta ipsius qualitate, & quantitate, & onere. ¶ Item b prædium propter onus fiscale inutile alienatur, gestis, ut supra, consensibus, eodem juramento præfatio: id est, quod alia de causa non alienatur, nisi, ut immunitas ejusdem venerandæ domus servetur. ¶ Sed & i permutare. Principi licet pro majore, meliore, vel æquali, si resp. hoc exposcit, & pragmatica forma super hoc præcedente. ¶ Rem sibi invicem rectè permutant cum utriusque indemnitate, eorum scilicet consensu interveniente, qui supra referuntur. 2 pars. ¶ Perpetua.

a tit. 1. l. 17. in 2. l. jubemus. ver. scientes. b ex tit. anthey. hoc jus Julianus ante, constit. 7. c. 1. c. anthey. præterea. C. eo. 111. Julianus constit. 100. 5. fin. d. al. extra. e. anthey. hoc jus. supra citat. f. al. existere. g. Auth. sequenti. h. 1. rem prædium. Auth. sed & permutare. Bur. l. 3. c. 107. l. 107. 2. ca. 10. i. Auth. sequenti. Tul. no. vell. 4. l. 107. part. 3. cap. 107. k. Auth. perpetua.

quoque

quoque emphyteusis in his permittitur rebus, si res in eorum geratur presentia, quibus hoc assignatur lege, iustantibus his quorum interest, ex eo contractu nihil ad lesionem divina domus effici: soluto redditu ipsius rei, qui fuit cum divino iuri dedicaretur, non minuendo, nisi in sextam partem: aut si ob eladem deminuta fuerit, tunc pro constante nunc pensione in emphyteusim detur. Quod si res pretiosa quidem est, parum tamen, aut nihil prædat pensionem, res stabiliter æstimanda est, ut ex hac pensio iusta constituatur. Ea tamen sola detur in emphyteusim, quæ ad hoc congrua videntur æconomis, & aliis gubernationibus. ¶ Qui æ rem huiusmodi conductam, vel in emphyteusim acceptam fecerit deteriorem, aut emphyteusim canonem per biennium non solverit, hæc lege repellitur, ut tamen solvat totius temporis pensionem, & id quo rem læsit, restituat, non repetiturus, si quod impendit nomine meliorationis. ¶ Si b quas vero nuncias habent memorata divinæ domus, quas reedificare non valent, hæc in emphyteusim detur perpetuam, emphyteuta usuro materia habitationis depositæ domus, ut pensio deminuat in tertiam partem ab ea, quæ stantibus adhuc ædificiis colligebatur, aut prius eo reedificante, ex additis illis per æstimationem, pensionibus, medietas detur religiose domui. Nam priore casu, ab initio emphyteusis præstanda est pensio. ¶ Qui c vero res jam diutius non gratuito alienationis titulo circa fornam legis accepit, rem quidem cum omni incremento mediæ temporis restituat: ejus autem quod dedit, nullam actionem contra venerabilem locum, sed adversus eum, qui alienavit, habet. Donatarius autem & rem cum omni causa, & fructum restituat, & aliud tantundem. Creditor quoque restituta re pignoratæ, crediti actionem contra solum pignoris datorem habet. Emphyteusis acceptor, & ab ea cadat, nec, quod dedit, repetat: imò statim solvat, quod soluturus esset unquoque anno, si iure contraxisset. ¶ Sed melius dicitur, omnino denegandas esse actiones huiusmodi acceptori. Imp. Leo. ¶ Si æconomus d ecclesie prospexerit expedire, ut desiderant cuicumque certarum possessionum atque prædiorum (urbanorum scilicet, sive rusticorum) ad jus ecclesiasticum pertinentium, temporalis usufructus possessio pro ipsius petitione præstetur, tunc ejus temporis, quod inter utroque convenit, sive in diem vitæ suæ ab eo, qui desiderat, postuletur, pacta cum eo, qui hoc elegerit, inæconomus, atque contribuat, per quæ & tempus, intra quod hoc præstari placuerit, statuatur, & manifestum sit, quod quisque acceperit ad invicem.

C. III. PALEA.

Huiusmodi & beneficii gratia, præstando quidem ecclesiastici prædii pro tempore, usufructum, post statutum autem tempus, & placitum j ipsorum reddituum proprietate ad dominum & jus ecclesiasticum recurrente firmetur: ita scilicet, ut sive completo spatio, quod fuerit inter eos constitutum, seu mortis suæ tempore (si hoc quoque convenit) is, qui possessionem ecclesiasticam, & certorum reddituum usufructum habendi gratia interveniente pacto suscepit, non minus, quam alterius tantæ quantitatis, quantam acceperat, redditus cum ipsorum prædiorum dominio, & rebus immobilibus, eorumque colonis, & mancipiis ecclesiæ derelinquat: Nisi enim hac conditione pacta inita fuerint, ea quoque decernimus non valere. ¶ Nam i hæc g usus præstatio locum habet in omni domo re-

a Authen. qui rem eod. tit. b Authen. si quis. c Authen. qui rem. l. p. p. c. 18. d eod. tit. de subemus. 4. s. omnis. e l. idem continens. f al. placitum temporum proprietate. g Authen. hæc usus eod. tit.

ligiosa. Quo finito, res utraque pleno jure perveniat in domum jam dictam, nec tributis quidem gravata majoribus sit ea res, quæ datur invicem, & ejusdem redditus sit. ¶ Quibuscumque a modis hoc jus aliis permittitur, interdicitur certis personis res huiusmodi accipere, ut æconomis ejusque cognatis. Quod si necessitas compulerit, ut pro ecclesia necessitate, aut utilitate, vel in usufructu, vel in directa venditione aliquid distrahat, apud duos, vel tres comprovindales, vel vicinos Episcopos causa, qua necesse sit vendi, primitus comprobetur, ut habita discussione sacerdotali, eorum subscriptione b, quæ facta fuerit venditio, vel transactio, corroboretur. Aliter facta venditio, vel transactio non valet. ¶ Infr. ¶ Minus verò utiles possessiones peregrinis, vel clericis, salvo jure ecclesie, in usum præstari permittimus.

¶ In aliquot vetustis exemplaribus, in quibus pauca sunt palca, continenter post ultima verba superioris capituli sequuntur sine ulla destinatione verba hujus, quæ modo addidimus & in ipsa lege codicis. In duobus autem vetustissimis, in quibus sæpe nulla sunt palca, deest prior pars hujus capituli, usq. ad vers. completo spatio. contra vero leguntur conjuncte cum superioribus, usq. ad vers. quod si necessitas. Nam hic versiculus, in iisdem exemplaribus, non hæt, sed supra ead. ca. cancellas, habetur, ut ibi est notatum.

¶ Nam] Hæc vox non est in authentica, & in vetustis Gratiani codicibus pro ista voce est, N. C. & significans, novella constitutio.

C. IV. ¶ Ecclesiasticarum rerum precaria qualiter fieri debeant.

Item ex concilio Mediomatricis c.

Precariæ d à nemine de rebus ecclesiasticis fieri præsumantur: nisi quantum de qualitate convenienti datur ex proprio, duplum accipiatur ex rebus ecclesie, in suo tantum, qui dederit, nomine, si res proprias & ecclesiasticas usufructuario tenere voluerit. Si autem res proprias ad præsens dimiserit, ex rebus ecclesiasticis triplum fructuario usu in suo tantum quis e nomine sumat: quia sic eas quemque tractare oportet, ut rerum ecclesiasticarum dispensatorem, non ut propriarum largitorem s. ¶ Decrevit f etiam sancta synodus, & Imperialis auctoritas denuntiavit, ut à nulla potestate quis cogatur facere precariam de rebus propriæ Deo & sanctis ejus dicatis, cum ratio & usus obtineat neminem, cui g non vult, contra utilitatem & rationem cogi 2, de proprio facere beneficium. ¶ Nec h communicationes rerum, vel mancipiorum ecclesiasticorum quolibet persona sine licentia & consensu regio s facere præsumat.

¶ Citatur hic canon ex concilio Mediomatricis: à Burcharde autem, & Ivone ex concilio Belluacensi, præter ultimum versiculum, Nec commutationes, quem citant ex Mansensi. In concilio etiam Meldensi, c. 22, refertur ex eodem concilio Belluacensi. Extat in capitularibus editis anno quarto regni Caroli Regis, & Ludovici Imperatoris filii in valla Colonia, c. 37, non autem mutatus titulus, quia potius idem in omnibus illis conciliis repeti: quod in Germanico & Gallico, quæ extant, sæpe factum cognoscitur. Aliquid etiam de precariis habetur in concilio Rhemensi, cap. 36, & 37, & in concilio Moguntino sub Arnulpho, cap. 20.

¶ Largitorem] In concilio Meldensi, & capitularibus post hoc verbum sequitur continenter, & à nulla potestate quis cogatur, &c. sine verbis illis hic interjectis, quorum ca-

a Authen. quibuscumque, in conc. Agathensi, cap. 7. b al. proscriptione. c In concilio Meldensi, cap. 22, in adjectis capitulis, cap. 37. d Poly. l. 3. tit. 14. Burch. l. 3. cap. 167. l. v. part. 3. cap. 22. e al. quisquis. f Burch. l. 3. c. 169. l. v. p. 3. c. 220. g al. quis. h Burch. l. 3. c. 172. l. v. p. 3. c. 153. i religione.] Ivone.

men similia afferuntur a Burchardo & Ivone ad vers. Nec computationes.

2 ¶ Cogi] Sic in omnibus vetustis codicibus Gratiani, & ad est glossa: sed in concilio Meldensi, & Capitulari, & apud Burchardum, & Ivonem est, praesertim.

C. V. ¶ De eodem. P. A. L. E. A. Item ex concilio Belluacensi a.

II Precarii de quinquennio in quinquennium secundum antiquam consuetudinem & auctoritatem renoventur.

C. VI. ¶ De eodem. P. A. L. E. A. [Item ex concilio Carthaginensi 1.]

D E b precariis, quae a rectoribus ecclesiarum irrationabiliter fiebant, & se, suosque successores poena gravi obligabant ut facta ipsorum nequiuissent dissolvere, praecipimus, ut nemo successor in antecessoris sui poena sit obligatus: sed sua providentia sit concessum, ut si antecessor eius res ecclesiae irrationabiliter distribuit, ab eo ad ius ecclesiae ejusdem revocentur.

1 ¶ Carthaginensi] Etiam in decretalibus, sit. de precariis, extat ex concilio Carthaginensi: sed in nullo ipsorum est inventum: potius esse alicuius illarum provincialium conciliorum: extat autem in legibus Longobardis, lib. 3. tit. 3. l. 2.

C. VII. ¶ Res ecclesiae distensandi potestatem habeat Episcopus.

Item ex concilio Martini Papae, c. 16.

3 Episcopus c habeat potestatem in rebus ecclesiae, ut dispenset necessitatem habentibus cum omni reverentia, & timore Dei. Participare etiam cum oportet, quae necessaria sunt. Si tamen ipse, aut qui cum eo sunt fratres indigerint aliquo, ut necessitatem nullo modo patiantur, secundum sanctum Apostolum dicentem d [Videli, & tegumento, his contenti sumus.] Si autem res ecclesiasticae Episcopus in suas voluntates usurpare voluerit, & loca ecclesiae, & fructus agrorum non cum Presbyterorum, vel Diaconorum consilio contaminaverit, aut fratribus, vel filiis, vel quibuscunque propinquis suis dederit potestatem, ut per eos latenter laedantur res ecclesiae, tunc oportet obnoxium esse concilio: si autem Episcopus, vel qui cum eo sunt, Presbyteri, aut Diaconi accensentur, quia ea, quae vel ex re, vel ex quolibet actu ecclesiae veniunt, in sinus suos colligunt, & pauperes fraudant, & fame conficiunt, hos corripi oportet, secundum quod ordinatum fuerit a sancto concilio.

1 ¶ Sin autem] In capitulo habetur, similiter: sed melior videtur lectio duorum veteriorum Gratiani codicum, sin aliter: proprius enim accedit ad gravam concilii Antiocheni, ca. 25. unde hoc sumptum est: et si quid addas, ut est, si autem & aliter, ut infra 12. q. 2. c. Episcopus.

2 ¶ Actu] Hac vox in simili re habetur infra, 22. q. 2. Vulturana. Vulturana ecclesiae actus, vel patrimonium, graeco est, & dicitur in concilio Antiocheno, c. 25. id est, vel etiam ex qualibet alia causa & occasione ecclesiastica.

4 pars. Si vero contra hanc prohibitionem aliquam f de rebus ecclesiae Episcopus vendere contigerit, & res ipsa ecclesiae restauranda: & ipse gradu suo deiciendus decernitur.

C. VIII. ¶ De Episcopo, qui nulla necessitate res ecclesiae vendit.

Unde in eodem concilio Martini Papae, c. 14. legitur.

S I quis Episcopus nulla ecclesiastica rationis necessitate compulsus, in clerico suo, aut ubi forte

a In Meldensi, c. 22. in fi. ext. de precariis, c. 1. Burch. l. 3. cap. 169. Ivo p. 3. cap. 230. ext. de precariis. b In c. Martini Bracarensi ex conc. Antiocheno, c. 25. c 12. quest. 1. Episcopus ecclesiasticarum. d 1. Tim. 6. e ita minaxerit. f codex regius. g al. aliqua. In eodem capit. g Burchardi, c. 25. & l. 3. c. 161. Ivo p. 3. c. 172. & 292. & p. 3. c. 329.

non est Presbyter, de rebus ecclesiasticis aliquid praesertim vendere, & res ipsas ecclesiae proprietate restaurare cogatur, & in concilio Episcoporum deiciatur, & 2. convictus, & tanquam furti, aut latrocinii reus suo privetur honore.

1 ¶ In clero suo] In codice Lucensi regio legitur, in clero.

2 ¶ Et convictus] Haec duo voces non sunt in capitulo Martini, neq. apud Burchardum, neq. apud Ivonem parte tertia. Pars autem quinta abest praeterea, vox, auditus: vetusta tamen ambo Gratiani codicibus conveniunt cum vulgati.

Q. V. A. E. S. T. I. O. III.

Q Vid. vero. omne cathedralis Episcopus exgere debeat, in secundo concilio Bracarensi, capitulo secundo legitur.

C. I. ¶ Prater honorem cathedralis nihil Episcopus per dioeceses exigat.

Placuit, ut nullus Episcoporum per suas dioeceses ambulans, praeter honorem cathedrae suae, id est, duos solidos, aliud aliquid per ecclesias tollat: neque tertiam partem ex quacunque oblatione populi in ecclesiis parochialibus requirat: sed illa tertia pars pro luminibus ecclesiae, vel reparatione servetur, & singulis annis Episcopo inde ratio fiat. Nam si tertiam partem illam Episcopus tollat, lumen, & facta tecta abstulit ecclesiae. Similiter & parochiales clerici servili more in aliquibus operibus Episcopo a servire non cogantur: quia scriptum est [Neque ut dominantes in clero.]

C. II. ¶ Basilicarum reparationi proficiat tertio, quam Episcopus accipere consueverat.

Item ex concilio Emeritensi, c. 18.

Priscis quidem canonibus erat decretum, ut Episcopus de parochianis d ecclesiis tertiam consequeretur, cui sua plenissime sufficere possunt: Placuit huic sancto concilio, ut nullus provinciae Lusitanae Episcopus sententiae huius terminum excedat, nec a qualibet parochiana ecclesia tertiam auferte praesumat: sed quae 2. et inde consequi poterat, totum in reparatione basilicarum proficiat.

¶ Caput hoc in ediculis Gratiani etiam manuscriptis corruptis citabatur ex concilio Merob. Est autem in Emeritensi, c. 18. concilio duo exemplaria ad S. D. N. Gregorium XIII. missa sunt. Propter concilio, & caput meminit Innocentius tertius in epistola Romae impressa, lib. 2. epistola Petro Compostellano scripta, his verbis: Emeritense vero concilium authenticum esse multis rationibus astruebas, tum quia cum aliis conciliis continetur in libro, qui corpus canonum appellatur, quem Alexander Papa per interlocutorem authenticum comprobavit, tum quia de ipso concilio sumptum est caput. [Priscis quidem canonibus.] quod continetur in corpore Decretorum.

1 ¶ Sufficere possunt] Sublata est negatio, quae erat in vulgato, quoniam & ab utroque exemplari concilio, & concilio Gratiani codicibus abest: & hoc modo magis conveniunt cum ratione legu.

2 ¶ Sed quae exinde] In exemplaribus concilii legitur. Sed quae exinde consequi poterat, totum in reparatione ipsarum basilicarum proficiat.

C. III. ¶ Non accipiant Episcopi tertiam partem, nisi dirutas ecclesiae reparare voluerint.

Item ex concilio Toletano 16. c. 4.

Vnio nostra congregationis f decernit, atque instituit, ut tertias, quas antiqui canones de parochiis suis habendas Episcopi censuerunt, si eas exigendas crediderint, ab ipsis Episcopis diruta ecclesiae reparantur.

a al. Episcopi. b 1. Per. c al. quippe. d al. parochianis. e sequeretur. f iorg. g al. auctoritate. tit. 10.